

Remissvar – Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen, Ds 2020:19

Örebro läns museum lämnar följande kommentarer och synpunkter på rubricerade förslag till genomförande.

Bakgrund

Bakgrunden till remissen ang. ”Genomförandet av MKB-direktiven i Plan och Bygglagen” är att Sverige har fått kritik från EU-kommissionen hur MKB-direktiven genomförts i svensk rätt.

MKB- direktivet innebär att det ska göras en systematisk bedömning av miljöpåverkan för projekt som på grund av sin art, storlek eller lokalisering medför betydande miljöpåverkan. För detta ändamål ska det föreskrivas tillståndsplikt och krav på bedömning av projektets påverkan. Prövningen görs vanligtvis genom en detaljplan och bygglovsprövning.

Sammanfattning

Genomförandet av MKB-direktivet i plan och bygglagen (Ds 2020:19) försöker tillgodose och åtgärda den kritik som riktats mot Sverige. Örebro läns museum ser vissa svagheter i hur regeringen svarat på kritiken.

I avsnittet om tillgången till rättslig prövning ser Örebro läns museum i huvudsak positivt på de förslag som finns.

Regeringen bör låta utreda hur allmänhetens och miljöorganisationers rättigheter tas tillvara i föreliggande praxis.

Örebro läns museum menar vidare att relationen beställare och utförare av MKB, kompetenskrav på konsulten och godkännande av MKB:n behöver ses över och förändras.

Kommentarer och synpunkter

5.2 Europeiska kommissionens kritik

EU-kommissionen riktar kritik mot Sverige hur nationen hanterar artikel 9a – ”att de ansvariga myndigheterna fullgör de skyldigheter som följer av MKB-direktivet på ett objektivet sätt och inte ger upphov till en situation som kan leda till en intressekonflikt”

Örebro läns museum kan inte se att genomförandet ger besked om hur regeringen avser att hantera den frågan. Även om påpekandet från EU-kommissionen inte medför någon författningsändring bör det finnas tydliga anvisningar om hur objektivitet säkerställs om intressekonflikter uppstår. För att en objektiv och balanserad utvärdering ska kunna göras av en MKB bör parterna ha likande förutsättningar, resurs- och kompetensmässigt. Vidare bör krav på hur parternas argument framförda vid samråden ska redovisas och bemötas i MKB:n utvecklas (se vidare nedan).

6.4 Tillgången till rättslig prövning

EU-kommissionen uppfattar att miljöorganisationer endast har talerätt när det överklagade beslutet förväntas få negativa effekter på miljön. Det förtydligande som föreslås i promemorian att miljöorganisationer får överklaga ett beslut som antar, ändrar eller upphäver en detaljplan, vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan är positivt. Örebro läns museum tycker att förtydligandet att miljöorganisationer får överklaga ett planbeslut avseende MKB-projekt är bra.

I promemorian lyfts även fram vikten av att miljöinformation ska ges en vid betydelse och även innefatta människors hälsa och säkerhet, livsvillkor, kulturmiljöer med mera, i den mån de påverkas eller kan påverkas. Örebro läns museum vill lyfta fram kulturmiljöns organisationer och företrädare. Det finns ett behov av att förtydliga att de inkluderas i begreppet miljöorganisationer och att de därmed ges samma rättigheter att överklaga MKB-projekt i de fall där föreslagna åtgärder som omfattas av MKB påverkar kulturmiljöer, landskapet och människors livsvillkor.

I MB kap. 6 Miljöbedömningar finns hänvisningar till allmänheten på flera ställen (7, 12, 13, 15, 17, 35 p.8, 39). I Miljöbedömningsförordning (2017:966) finns angivet hur MKB:s lämpligen ska kungöras. Örebro läns museum menar att det finns anledning för Regeringen att låta utreda huruvida detta fungerar eller inte.

8.7 Konsekvenser för miljön

I promemorian bedöms att förslagen inte har någon direkt påverkan på möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen. Örebro läns museum anser att det är en alltför defensiv hållning. Förverkligandet av Sveriges miljömål och de globala målen för hållbar utveckling är en av samtidens största utmaningar. Promemorian bör i större utsträckning konfrontera förslagen mot Sveriges miljömål, i synnerhet God bebyggd miljö. Bedömning idag är att vi inte når målet God bebyggd miljö.¹ Promemorian bör ge tydligare anvisningar hur miljömålet God bebyggd miljö nås. Det är alla sektors ansvar att bidra till att vi når de miljömål som satts upp. Genom att Sverige förbundit sig till de sjutton globala målen för hållbar utveckling har vi ett ansvar att göra vad som står i vår makt att nå målen till år 2030. Örebro läns museum saknar hållbarhetsperspektivet i promemorian. En utvärdering av en MKB bör även prövas mot hållbarhetsmålet 11.4 - Skydda världens kultur- och naturarv, vilket innebär att insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv ska stärkas. Även hållbarhetsmålet 11.A – Främja nationell och regional utvecklingsplanering är relevant i upprättandet av MKB. Detta kan innebära att åtgärder ska främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

¹ <https://www.naturvardsverket.se>

Relationen beställare – utförare av MKB, kompetenskrav och godkännande

Ett pågående ärende i Örebro län har aktualiserat behovet av förtydliganden kring hur en MKB tas fram, vilken kompetens som ska delta i MKB-framtagandet och hur MKB:n ska godkännas.

Enligt Miljöbedömningsförordningen 2017:966 15 § ska ”Den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden ska se till att miljökonsekvensbeskrivningen tas fram med den sakkunskap som krävs i fråga om verksamhetens eller åtgärdens särskilda förutsättningar och förväntade miljöeffekter.” Örebro läns museum menar att detta inte fungerar som avsett..

I föreliggande aktuella fall har MKB:n utförts av en konsult som, läns museets menar endast har naturmiljökompetens men däremot ingen kompetens att beskriva det kulturhistoriska sammanhanget och att bedöma de sökta åtgärdernas konsekvenser för kulturmiljön inklusive viktning av kostnader för olika alternativ. Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet har uttalat kritik mot MKB:n som kan hänföras till konsultens bristande kulturhistoriska kompetens och okunnighet om Kulturmiljölagen.

MB 6 kap. 35 § medger att Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och hur den ska tas fram.

Mot bakgrund av ovan vill läns museet framföra att regeringen bör göra vissa förtydliganden. Förslagsvis bör beslutsfattande myndighet ges uppgiften att ställa krav på vilka kompetenser personer som ska ingå i framtagandet av MKB:n ska ha. Vidare bör miljöorganisationer ges möjlighet att redan innan MKB:n lämnas in som underlag för beslut få bedöma samrådets genomförande och om MKB:n rättvisande redovisar samrådet (MB 6 kap. 25 § p.2).

Slutligen menar läns museet att relationen beställare och utförare bör ses över. En utförare som förhåller sig självständigt och gör andra bedömningar än beställaren, och därmed kanske inte levererar det underlag som beställaren behöver för att få tillåtlighet, kan inte självklart räkna med att få fler uppdrag. MKB-konsultens opartiskhet och förmåga att göra balanserade sammanvägningar av olika intressen behöver säkras. Det bör därför inte vara beställaren som ska avgöra vilken konsult som ska utföra uppdraget. En möjlighet är att den myndighet som ska fatta beslut också väljer konsult.

Beslut i ärendet har fattats av läns museichef Birgitta Johansen efter föredragning av byggnadsantikvarie Ing-Marie Nilsson-Tarkkanen. I beslutet har även deltagit enhetschef Lars Petersson.

Örebro den 9 november 2020

Birgitta Johansen

Landsantikvarie/läns museichef

Ing-Marie Nilsson-Tarkkanen

Byggnadsantikvarie